totuşi independent unii de alţii şi, în orice caz, ignorându-se reciproc.

V. Bogrea.

IV.

Din toponimia românească.

Abrud.

Pentru originea acestui nume, de care s'a ocupat pe larg d. Drăganu în revista de faţă (I, 129 sqq.), ar fi, totuşi, de luat în seamă şi turc.-pers. (deci cuman?) *abroud, ebroud*, „hyacinthe (fleur)" (Kieffer-Bianchi, I, 728), adecă: „jacinthe, zambila, hyacinthus orientalis" (Panţu, 335), cum şi acel ung. *abrud (fü)*, „Gürtel (kraut), sieb[enbürgisch]", din care Miklosich *(Über die Mundarten u. Wanderungen d. Zigeenuer Europa's*, X, în „Denkschr. d. Wien. Akad.", XXX, 433) derivă pe ţig. *abruditikon (iar)* [1].

Caransebeş.

Asupra finalului - *sebeş* (vechiu: *şebeş*) nu există îndoială: identitatea lui cu ung. *sebes*, „răpede, iute", e pentru toţi evidentă.

Nu tot aşa stă lucrul, însă, cu partea întâia: căci puţini pot crede, ca dd. Ghidiu şi Bălan, în „fostul opid" *Căran (Monografia oraşului Caransebeş*, p. 2).

Soluţia problemei trebue căutată în forma arhaică a numelui: *Cavaranşebeş* (N. Iorga, *Scrisori şi inscr. ardelene şi maramureşene*, I, 45), *Căvăronsebeş* (Idem, *Documente nouă relative la Petru Şchiopul şi Mihaiu Viteazul*, p. 30; în catagrafia financiară a Ardealului, orânduită de Mihaiu imediat după cucerire), „oraşu *Căvăran Şebeşului*" (în Predoslavia Paliei de la Orăştie; v. Bianu-Hodoş, *Bibliografia românească veche*, I, 95).

Această formă singură, care se păstrează şi azi în numele satului vecin *Căvăran*, exclude un etymon turanic de felul lui

[1]) Pentru *Deva*, cf. n. femeiesc vr. *Deva, Devă* (Archiva Istorică, I, 89), sl. *Děva, Děvana*, „die Göttin des Frühlings und der Fruchtbarkeit" (Krek, *Slav. Literaturgesch.* [2], p. 403) = bulg. *děva*, „Jungfrau" (şi n. de persoană: *Děva*; v Weigand, *Jahresb.* XXVI. XXIX, p. 161).

Tot astfel, pentru *Bihor (cf. Biharea)* explicat de obiceiu din *Vifor*, dar nesigur (v. O. Densusianu, *Graiul din Ţara Haţegului*), ar fi de gândit şi la arhaicul *bihor* = bivol: „*bihori* = biholi, bivoli", într'un act din 1659 (N. Iorga, *Studii şi documente*, VI, 86).

Şi cu privire la numele *Crişului*, explicat ca „râul aurifer" (Kisch), se poate menţionă un apelativ: *criş*, „tină, murdărie pe piele" (Codin, *O seamă de cuvinte din Munţii*

BDD-A14658 © 1921-1922 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:54:20

Karanx din serb. *Karanovaț* (cf. satul *Cărănău* din Râmnicul-Sărat) sau *Karano-Tvrtkovits* (v. *Revue des Études Slaves*, I, 53), zădărnicind o întreagă serie de ipoteze oțioase [1]. Dar ea face mai mult: coroborînd cu *Căvăranul* amintit și cu *Caravanul* din Teleorman [2] (= *caravan*, „car mare pentru transport", la Păscuiescu, p. 328 [3]) arhaicul *Cavaransebeș*, care, prin forma sincopată *Căvransebeș* (atestată în catagrafia sus-pomenită, p. 31), duce direct la forma de disimilație *Caransebeș*, adecă la aspectul actual al numelui, se dovedește a nu fi decât un reflex prin metateză al lui **Caravansebeș*, „târg (de caravane, cu han) pe apa Sebeșului", din turc. *karvan* s. *kervan (seray)*, „caravanséRail, hôtellerie pour les carrosses" (Șăineanu), alb. *karvan* s. *karavan*, sârb. *karvan*, bulg. *karavan* (G. Meyer); cf. ngr. καρβασάρης, rom. *Carvasar* (în graiul Evreilor din Iași, după Tiktin, „ulița vămii turcești de odinioară", despre care v. rev. „Ioan Neculce", I, 227), *carvasară*, *cărvăsărie*, etc.

Lăune.

Numele de deal și sat argeșean *Lăunele-de-jos* și *Lăunele-de-sus* vine, de sigur, de la pârâul *Lăune*, afluent al Oltului (cf. și *Gura-Lăunului*, sat în Argeș).

Numele pârâului însuși reprezintă, credem, un apelativ dispărut, **lăune*, dintr'un prototip latin de felul lui *miro*, *-onem* (din care: *minune*), *gyro*, *-onem* (după Candrea, *genune*,[4]) sau **salo*, *-nem* (rom. *sărune*, „locul unde se dă sare la oi"): lat. **lavo*, *-onem*, „loc de scăldat, lăutoare, baie" (din *lavare*, „lau, spăl, scald").

Ar fi, deci, de adaus la elementele latine ale lexicului românesc și la derivatele în *-une* (Pascu, *Sufixele românești*, p. 54).

V Bogrea.

[1] Rămân totuși destule: sârb. *kovaran*, „falsch, ränkisch", *kvaran*, „verdorben, schandhaft" (Filipović), sau ung. *kővár*, „cetate-de-piatră", până la Καρουάγκας, „Karawanken", numele prelungirii Alpilor Carnici dintre Dunăre și Sava, la Ptolemaeus (Γεωγραφικὴ ὑφήγησις, II, 13).

[2] Nu: *Carvanul* s. *Garvanul* (cf. *Gavran*, s.-cr. *gavran* 'Rabe', mr. *gavran* „corb mare", bulg. *garvan*, dr. *garvan*) = Corbul, din Constanța (ibid.: *Cuzgun* = turc. *quzgun*, „corb"). — Cf. tot în Teleorman: *Caravaneți*, *Carvanița*.

[3] Și: *carvan*, „(car) domnesc și negustoresc" (Rev. Tocilescu, III, 262). — În *Caraș-Severin* avem, poate, pe sârb. *karaš*, „Karausche" (Filipovic).

[4] Explicație incontestabil de preferat celei din gr. ὠγενός, „ocean" — celt. *genu* din *Genua* (Hasdeu, *Cuvente*, II, 205 sqq.), *gheenă* (Cihac) sau *geană* (Pascu, *Despre cimilituri*, I, 159).

BDD-A14658 © 1921-1922 Editura Institutului de Arte Grafice „Ardealul"
Provided by Diacronia.ro & www.dacoromanica.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:54:20